

Weg met de **Hollandse zesjescultuur**

Streven naar een 7

In ons land heerst een zesjescultuur. 'Scholieren zijn niet ambitieus', zeggen ouders, docenten en politici. 'Onzin', zegt ontwikkelingspsycholoog Michiel Westenberg.

TEKST: MAARTJE DE GRUYTER / FOTO'S: MALOU VAN BREEVOORT

Michiel Westenberg was zelf op school ook tevreden met een zesje. Maar nu niet meer.

‘Scholen zijn net legbatterijen: ze leveren veel kippen maar die zijn niet te pruimen’

Van luie puber tot hoogleraar

Naam: Michiel Westenberg
Geboren: 1957

Beroep: hoogleraar ontwikkelingspsychologie, Universiteit Leiden
School: VWO Atheneum (beta): Nederlands, Engels, Geschiedenis, Wiskunde I en II, Scheikunde, Natuurkunde.

Gemiddeld eindexamencijfer: 7+
Motto als scholier: hoe lager het cijfer hoe beter. ‘Hoger scoren dan noodzakelijk betekende dat je tijd had verprutst aan leren. Ik deed liever iets leuks met vrienden. Zoals veel kinderen calculeerde ik precies hoeveel ik moest doen om over te gaan. Rond mijn 16de ontdekte ik wat ik leuk vond. Ik wilde geneeskunde gaan studeren en daarvoor gold een gewogen loting. Dus ik had goede cijfers nodig. Die drijfveer werkte als stimulans. Voor de studie ben ik trouwens 3 keer uitgeloot.’

Past het idee dat een zes goed genoeg is binnen de typisch Nederlandse cultuur van ‘doe maar gewoon dan doe je al gek genoeg’?

‘Misschien. In ieder geval volstaat een zes al zo lang ik me kan herinneren. Dat was dertig jaar geleden al zo toen ik naar school ging en nu nog steeds is een zes voor elk vak voldoende op het rapport. Al heel lang geleden is besloten ons schoolstelsel zo in te richten en daar houden we aan vast.’

Dus doet niemand zijn best om hoger te scoren?

‘Het viel mij tegen toen ik zag dat het gemiddelde eindexamencijfer in 2010 niet boven de 6,3 uit kwam. Maar ja, waarom zou een leerling enorm zijn best doen voor wiskunde als die zes gewoon voldoende is?’

Wat is er eigenlijk mis met een zes?

‘Het is gek dat je op een bepaald schooltype het minimale cijfer kunt halen. Dan zit je dus op de ondergrens van wat je moet kunnen op dat niveau. Als dat alles is wat je eruit kunt halen, zit je eigenlijk niet op de juiste plaats. Het klopt niet. Je moet binnen het schooltype dat je volgt gemiddeld een zeven kunnen halen.’

Je pleit ervoor dat scholieren gaan streven voor een zeven. Waarom?

‘Omdat het leuk is om te presteren. Het gaat mij niet om de hoge cijfers, want cijfers dienen alleen als handig criterium. Maar als je doet wat je leuk vindt, ga je vanzelf je best doen. Ondanks dat zesje dat iedereen wel haalt, blijkt dat wie bijzondere vakken kiest in de regel hoger scoort. Nu al slagen kinderen met achten voor tekenen of Arabisch. Doordat ze die vakken heel bewust kiezen doen ze vanzelf hun best.’

Zijn dat geen uitzonderingen?

‘Nu nog wel. Maar je kunt elk kind zo ver krijgen dat hij harder gaat lopen voor zijn schoolwerk. Alleen bereik je dat nooit met het huidige onderwijssysteem.’

Wat is er mis met het onderwijssysteem?

‘Scholen zijn net legbatterijen: kinderen moeten als een soort vee van het ene hok doorlopen naar het volgende hok. Op die

manier lever je wel heel veel kippen af, maar ze zijn stuk voor stuk niet te pruimen. Onderwijspersoneel is geobsedeerd geraakt door rendement en prestaties. Want daar worden ze op afgerekend. Per geslaagde leerling ontvangt de school subsidie van de overheid.’

Maar het is toch logisch om een maatstaf te hanteren?

‘Natuurlijk zijn cijfers belangrijk als norm voor het niveau. Maar ze moeten niet het uitgangspunt zijn. We zijn het werkelijke doel van onderwijs uit het oog verloren.’

Wat moet het doel van onderwijs dan zijn?

‘Het gaat om talent ontwikkelen. Voor kinderen is het leuk om te ontdekken waar ze goed in zijn en waarmee ze kunnen presteren. Rendement leveren en kunnen meedraaien in de kenniseconomie zijn afgeleiden van het echte doel: het ontwikkelen van talent. Het motiveert niet als op school gezegd wordt: dit moet je doen en dit cijfer moet je daarvoor halen. Zoals nu gebeurt.’

Docenten lopen toch tegen het probleem aan dat scholieren helemaal niet willen leren?

‘Volwassenen hebben vaak een negatief beeld van pubers. Waar dat vandaan komt is mij een raadsel. Natuurlijk, je moet ze over een drempel helpen om aan de slag te gaan. Want kinderen vinden op die leeftijd dat ze wel wat beters te doen hebben. Ze zijn het leven aan het onderzoeken. En ze zouden er zelf überhaupt nooit voor kiezen om elke dag naar school te gaan. Daarom moet je ze heel duidelijk maken wat je van ze verwacht. Nu hoeven ze maar een zes te scoren. Maar als ze dat doen, is het toch niet goed. Dan krijgen ze te horen ‘had je niet wat beter je best kunnen doen?’

Dus we verwachten veel van pubers, zonder dat we ze helpen hun doelen te bereiken?

‘Precies. Daarom pleit ik dus ervoor te streven naar hogere cijfers. Ik stel voor dat scholen met ingang van het nieuwe schooljaar de lat wat hoger gaan leggen. Verwacht niet langer dat leerlingen minstens een zes scoren, maar gemiddeld een zeven.’

Denk je dat dat haalbaar is?

‘Bij mijn weten heeft geen school dit ooit geprobeerd. Besturen zijn bang dat hun rendement daalt en dat ze hun inkomsten mislopen. Maar het is volgens mij vrij eenvoudig. Vraag de kinderen: waarvoor denk je een acht te kunnen scoren, en waarvoor een zes? En help hen daarbij. Wie met veel moeite een vijfenvijf voor wiskunde haalt, kan dat vaak compenseren met een achtenhalf voor Frans bijvoorbeeld.’

Waarin schuilt de slaagkans van jouw plan?

‘Je vraagt kinderen zelf te kiezen en geeft ze daarin eigen verantwoordelijkheid. Je gaat werken vanuit het perspectief van het kind. Dat stimuleert de interne motivatie. In combinatie met stimulans van buitenaf, dus goede begeleiding en duidelijke verwachtingen, krijg je scholieren zo vanzelf in beweging.’

Waarom zouden kinderen in beweging komen?

‘Het voelt goed ergens goed in te zijn. Je hoeft kinderen alleen maar te laten inzien dat leren leuk is. Dat kan heel simpel: door ze nadrukkelijk te betrekken bij hun eigen ontwikkeling. School moet de keuzes en mogelijkheden bieden, maar de kinderen moeten veel meer dan nu zelf gaan beslissen waar ze voor kiezen. Ze moeten zelf uitdokteren waar ze goed in zijn en waar ze hard voor willen werken.’

Kunnen kinderen zelf al zulke keuzes maken?

‘Jazeker. Misschien kiest een kind eerst totaal verkeerde vakken, overschat hij zichzelf en bakt er helemaal niets van. Dat moet je laten gebeuren. Het hoort bij het leerproces om zelf te ontdekken waar je wel of juist niet goed in bent. Zo werkt een kind geleidelijk naar zijn eigen voorkeur toe. Op die manier geef je kinderen de kans zelf te kiezen welke richting ze op willen. Dan komt de motivatie uit hen zelf en is het niet door druk van buitenaf dat ze ergens hun best voor moeten doen.’

Laat je scholieren dan niet erg aan hun lot over?

‘Nee. Eigen verantwoordelijkheid geven betekent niet: zoek het maar uit. Als

bleekt dat kinderen ondersteuning nodig hebben bij een bepaald vak, moet je die ook geven.’

Kan het puberbrein zo'n aanpak aan?

‘Dat iets nog niet uitontwikkeld is, wil niet zeggen dat je er geen gebruik van kunt maken. Peuters hebben nog zwakke beenspieren en hoewel ze nog ontzettend zwabberen, lopen ze toch. Pubers moeten in deze ontwikkelingsfase leren om verantwoordelijkheid te nemen. Gééef ze dan ook de vrijheid om de verantwoordelijkheid te dragen voor hun eigen keuzes. Je weigert ze toch ook geen eten omdat ze nog niet zijn uitgegroeid? Ze eten zich juist helemaal klem omdat ze in de groei zijn. Hetzelfde geldt voor hun brein. Ze kunnen nog niet goed verantwoordelijkheid nemen, dus je moet ze begeleiden. Maar als je het ze niet laat doen, leren ze het ook niet.’

Hoe moeten ouders omgaan met huiswerk als scholen gaan streven naar een zeven?

‘Ouders moeten vooral zorgen dat hun kinderen goed slapen en eten. Het is prima om kinderen te stimuleren. En eventuele problemen signaleren en die bespreken met docenten. Maar ouders zijn niet verantwoordelijk voor de prestaties op school. School moet zorgen voor goede educatie.’

Denk je dat kinderen echt hun best willen doen voor hogere cijfers?

‘Volgens mij zijn kinderen idealistischer en ambitieuzer dan de meeste volwassenen. Ze hebben wel degelijk de wens te excelleren. Jongeren zijn vol goede moed, ze zijn eerlijk en positief. Door de lat hoger te leggen creëer je in het onderwijs een klimaat waar scholieren voldoening uit halen. Dan volgt de prestatie vanzelf.’

questpsychologie@quest.nl

MEER INFORMATIE

tinyurl.com/essaybundel: Zesjescultuur?

Leve de zeven!: Essay van ontwikkelingspsycholoog Michiel Westenberg, opgenomen in *CU@school*, een uitgave over jeugdcultuur en onderwijs van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Onderwijs.

Lessen op zee

Michiel Westenberg adviseert het Onderwijsexperiment School at Sea. Op 27 oktober 2011 scheepte 34 VWO-leerlingen in op een groot jacht. Onder begeleiding zeilen ze in 6 maanden van Amsterdam naar het Caribisch gebied en weer terug. Op de heenweg zijn ze de bemanning en leren ze hoe het moet, op de terugweg hebben ze zelf het heft in handen. Zo ontdekken ze onderweg hun talenten. Daarnaast volgen de kinderen hun gewone schoolprogramma. Westenberg: ‘Ze ontwikkelen vaardigheden die op school niet aan de orde zijn. Zo moesten ze bijvoorbeeld al het eten goed opslaan voor de grote oversteek. Dat is best een klus voor kinderen die zoiets nooit eerder deden.’ Niet alleen de kinderen aan boord zullen een hoop leren. Het hele onderwijssysteem kan veel van dit experiment opsteken, daarvan is Westenberg overtuigd. ‘Zodra je kinderen verantwoordelijkheid geeft, nemen ze die ook. Dat kun je op een gewone school ook prima doen. Als de doelen en consequenties maar helder zijn.’